

PM Rotel VIII (Dnr KS 2020/975)

Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36)

Remiss från Socialdepartementet

Remisstid den 9 november 2020

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Föredragande borgarrådet Jan Jönsson anför följande.

Ärendet

I slutbetänkandet *Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36)* ges förslag på åtgärder som ska ge bättre förutsättningar för en långsiktig utveckling där staten, regionerna och kommunerna kan arbeta tillsammans mot hälso- och sjukvårdens mål och därmed skapa en god vård på lika villkor. Vidare föreslår utredningen att stärka stödet till att arbeta mer kunskapsbaserat med mer fokus på den kommunala hälso- och sjukvården samt att redan befintliga samverkan- och stödstrukturer förstärks.

Socialdepartementet har remitterat slutbetänkandet till staden för yttrande.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till de åtgärder utredningen föreslår.

Socialnämnden vill särskilt framhålla att kunskapsstöd i högre utsträckning än idag ska utformas med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvårdens behov.

Äldrenämnden ställer sig positiv till att stärka arbetet för att uppnå kunskapsbaserad styrning i såväl regioner som kommuner.

Farsta stadsdelsnämnd ser positivt på att kunskapsstöd anpassas till den kommunala hälso- och sjukvårdens behov.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd vill lyfta fram de svårigheter som kan uppstå eftersom hälso- och sjukvården inte har gemensamma journalsystem.

Norrmalms stadsdelsnämnd föreslår att individens roll skulle kunna framhållas ytterligare genom att inkludera patienternas synsätt gällande vikten av samverkan och dialog.

Mina synpunkter

Jag välkomnar i huvudsak utredningens förslag om ett mer sammanhållet system för kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvården. Jag kommer huvudsakligen att kommentera de delar av utredningens betänkande som berör kommunernas verksamhet.

Utredningen har lagt ett stort fokus på formella stöd- och styrningsstrukturer. Det gör att det ibland är oklart vad som faktiskt föreslås och vad den konkreta effekten är tänkt att bli av utredningens förslag.

Som utredningen konstaterar är det verksamheterna ”på golvet” som bedriver sjukvården. Det är kvaliteten i dessa verksamheter som avgör om målen i hälso- och sjukvårdslagen kommer att nås, om en god hälsa och vård på lika villkor.

Utredningen konstaterar stora brister i den kommunala hälso- och sjukvårdens tillgång till och användning av kunskapsunderlag, i ett läge där just kommunerna står för en stadigt ökande andel av hälso- och sjukvården. Utredningens föresats blir då att stärka den kommunala hälso- och sjukvården, vilket jag givetvis välkomnar. Jag ser inte minst positivt på förslaget att statens kunskapsstöd i högre utsträckning ska utgå från kommunernas behov och i dialog med dem.

Utredningen ger de regionala samverkans- och stödstrukturerna en stor roll. Det är viktigt att följa upp i vilken mån dessa är kända, utnyttjade och relevanta för kommunerna. Denna fråga skulle ha varit förtjänt av en mer ingående analys.

Kunskap flödar inte bara vertikalt utan även horisontellt. Jag saknar ett fokus på samverkansfrågor och närliggande professioners röst. Samverkan och interprofessionellt lärande mellan sjukvården å ena sidan, och verksamhetsområden såsom äldreomsorg, socialtjänst och skola å den andra, är ofta avgörande för att båda parter ska kunna göra sitt jobb med god kvalitet.

En fråga som heller inte berörs i särskilt stor utsträckning rör uthålligheten i implementering av nya metoder. Goda ansatser strandar alltför ofta när projektmedel löper ut eller när nyckelpersoner slutar. Det gäller inte bara mindre kommuner utan även en storstadskommun som Stockholm. Denna fråga hade behövt belysas i större utsträckning.

Som stadsledningskontoret konstaterar i sitt tjänsteutlåtande är sekretessfrågor samt bristen på gemensamma journalssystem en utmaning i arbetet – samtidigt som en stark patientsekretess givetvis är viktigt av integritetsskäl. Jag saknar en analys av hur det splittrade informationslandskapet – där varje huvudman förvaltar sin egen informationsmiljö – bidrar till svårigheterna när det kommer till en effektiv kunskapsstyrning.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.

Stockholm den 28 oktober 2020

JAN JÖNSSON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Remissammanställning

Ärendet

I slutbetänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36) ges förslag på åtgärder som ska ge bättre förutsättningar för en långsiktig utveckling där staten, regionerna och kommunerna kan arbeta tillsammans mot hälso- och sjukvårdens mål och därmed skapa en god vård på lika villkor. Vidare föreslår utredningen att stärka stödet till att arbeta mer kunskapsbaserat med mer fokus på den kommunala hälso- och sjukvården samt att redan befintliga samverkan- och stödstrukturer förstärks.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, äldrenämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd och Norrmalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 10 september 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till de åtgärder utredningen föreslår. Att fortsätta stärka arbetet för att uppnå en kunskapsbaserad styrning ligger i linje med kommunfullmäktiges inriktningsmål *1.4 I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet* och *1.5 I Stockholm har äldre en tillvaro som präglas av hög kvalitet, trygghet och självbestämmande*.

Utredningens förslag att skapa ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård kan bidra till att förbättra samarbetet kring uppföljning av hälso- och sjukvården vilket i sin tur kan bidra till en mer jämlik hälsa nationellt. Vidare föreslår utredningen även att kunskapsstöd i högre utsträckning än i dag utformas med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvårdens behov. Stadsledningskontoret ställer sig bakom förslagen.

Stadsledningskontoret är positiv till förslaget med utredning av en obligatorisk skyldighet för kommunerna att ha funktionen medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) och ser att funktionen kan leda till en mer jämlik vård. Funktionen är redan etablerad i Stockholm stad.

De utmaningar stadsledningskontoret vill belysa som kan uppstå är att hälso- och sjukvården inte använder sig av gemensamma journalsystem samt att det föreligger sekretess mellan vissa vårdinstanser, vilket ställer höga krav på samverkan med regionen för att kunna fortsätta bedriva arbetet med att ha individen i centrum. Vidare är hemsjukvården idag organiserad inom Region Stockholm vilket gör det än viktigare att prioritera samarbetet mellan hemtjänsten och hemsjukvården när det gäller gemensam kunskapsbaserad uppföljning och utveckling så att den äldre får en fortsatt bra och trygg vård- och omsorg.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 september 2020 följande.

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar till kommunstyrelsen på remiss avseende Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36).
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är positiv till utredningens förslag och tror att de kan leda till en mer kunskapsbaserad vård där även kommunernas arbete bidrar till gemensam utveckling.

Förvaltningen vill särskilt framhålla skrivningen där det föreslås att kunskapsstöd i högre utsträckning än idag ska utformas med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvårdens behov och i nära samarbete med representanter för denna. Detta är något som stadens representanter i de Regionala samverkans- och stödstrukturerna har lyft vid ett flertal tillfällen och som behöver utvecklas och förtydligas.

För att förslagen i utredningen ska fungera på bästa sätt ser förvaltningen behov av förtydliganden kring den kommunala hälso- och sjukvårdens uppdrag samt fördelning av läkarresurser till densamma.

Det är bra att man i utredningen reflekterat kring krav på MAR i kommunerna (medicinskt ansvarig för rehabilitering) och utreder det vidare.

Förvaltningen anser även att det är positivt att befintliga samverkansstruktur föreslås få en mer framträdande plats då staden har ett aktivt deltagande i samtliga sammanhang som nämns i utredningen.

Om förslaget kring den statliga funktionen med ansvar för nationell uppföljning antas vill förvaltningen framhålla vikten av att modellen och uppdelningen mellan två olika myndigheter noga följs upp då delat ansvar kan leda till att frågor missas. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar till kommunstyrelsen.

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 29 september följande.

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Äldrenämnden beslutar om omedelbar justering.

Särskilt uttalande gjordes av Kerstin Thelander m.fl. (V), *bilaga 1*.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen ställer sig positiv till att stärka arbetet för att uppnå kunskapsbaserad styrning i såväl regioner som kommuner. Äldre har ofta insatser från såväl regionen som kommunen och det är viktigt att det finns väl fungerande samarbete när det gäller kunskapsbaserad kompetens i och mellan organisationerna så att den enskilde får möjligheter till den vård- och omsorg som den enskilde har rätt till och behöver.

Utredningens förslag att skapa ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård kan bidra till att förbättra samarbetet kring uppföljning av hälso- och sjukvården där

även äldreomsorgen som bedrivs i ordinärt boende och på vård- och omsorgsboende inkluderas. Då hemsjukvården är organiserad inom Region Stockholm vill äldreförvaltningen lyfta vikten av att prioritera samarbetet mellan hemtjänsten och hemsjukvården när det gäller gemensam kunskapsbaserad uppföljning och utveckling.

Utredningen föreslår att stärka förutsättningarna för att arbeta kunskapsbaserat lokalt i regioner och kommuner genom att staten fort- sätter att utveckla sitt stöd och lägga mer fokus på den kommunala hälso- och sjukvården. Äldreförvaltningen vill påtala vikten att organisera fungerande samverkansformer mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm. Detta för att driva gemensam kvalitetsuppföljning och kvalitetsutveckling på central och lokal nivå. Uppföljningsrapporter från myndigheterna kan vara ett bra underlag för att planera verksamhetsuppföljning, kvalitetsutveckling och kompetensutveckling inom äldreomsorgens verksamheter.

Verksamhetschefen på vård- och omsorgsboenden behöver få möjlighet till introduktion och eventuellt stöd när det gäller att säkerställa att hälso- och sjukvårdspersonalen har goda förutsättningar att utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet. Äldreförvaltningen anser att verksamhetsuppföljningarna inom äldreomsorgen behöver analyseras och planeras med fokus på hur kunskapsbaserad vård kan utvecklas och upprätthållas.

Förslagen i utredningen ligger i linje med äldreförvaltningens arbete att föra evidensbaserade metoder och forskning närmare verksamheten bland annat genom de akademiska noderna. Det är även av vikt att det finns specialistsjuksköterskor inom äldreomsorgen och att upprätthålla kompetens för att kunna tillmötesgå de äldres behov av kvalificerad hälso- och sjukvård.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen av betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård (SOU 2020:36).

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 21 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är positivt att utredningen så tydligt har uppmärksammat kommunens intressen. Det har man bland annat gjort genom att belysa den viktiga samverkan med regionen. Man pekar också på behovet av en fortsatt utveckling av kunskapsbaserad vård i den kommunala hälso- och sjukvården.

Befintliga samverkansstrukturer mellan den kommunala hälso- och sjukvården och exempelvis läkarorganisationer och Vårdhygien¹ har tydliggjorts under covid-19-pandemin och bidragit till de kommunala verksamheternas kunskapsbaserade arbete.

Förvaltningen ser även positivt på att kunskapsstöd anpassas till den kommunala hälso- och sjukvårdens behov och att kommunerna får stöd i sitt införande- och förbättringsarbete.

¹ Vårdhygien Stockholm är en expertfunktion inom Region Stockholms hälso- och sjukvårdsförvaltning som arbetar med att förebygga vårdrelaterade infektioner och smittspridning hos patienter och vårdpersonal. Genom att teckna avtal med Vårdhygien får vårdgivare – offentliga och privata – tillgång till rådgivning, undervisning och hjälp att kvalitetssäkra den egna verksamheten.

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Hässelby Vällingby stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen från kommunstyrelsen.
2. Hässelby Vällingby stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering.

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom utredningen i sin helhet och är positiv till de åtgärder som utredningen föreslår.

Förvaltningen ser positivt på förslaget om en stärkt funktion för uppföljning och analys. Förvaltningen instämmer i att en stärkt nationell uppföljning och ett strukturerat samarbete kan bidra till bättre underlag för att mer effektivt kunna ta ändamålsenliga beslut. Förvaltningen ser en risk för merarbete i arbetet med att ta fram och tillhandahålla data och annat underlag.

Förvaltningen ser positivt på förslaget om stärkt stöd till att arbeta kunskapsbaserat med fokus på kommunal hälso- och sjukvård. I strävan att undvika att flytta sköra äldre mellan huvudmän konstaterar förvaltningen att en allt mer avancerad hälso- och sjukvård bedrivs i den kommunala hälso- och sjukvården idag och än mer i framtiden, vilket förutsätter en kontinuerlig kompetensförhöjning. Förvaltningen ställer sig därför även positivt till att utredningen lyfter kompetensförsörjningen och praktiska förutsättningar för alla yrkeskategorier som särskilt viktig. Förvaltningen ser att en allt mer avancerad hälso- och sjukvård bedrivs i den kommunala hälso- och sjukvården idag och än mer i framtiden vilket förutsätter en kontinuerlig kompetensförhöjning.

Förvaltningen är positiv till förslaget med utredning av en obligatorisk skyldighet för kommunerna att ha funktionen medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) och ser att funktionen kan leda till en mer jämlik vård. Detta är redan etablerat i Stockholm stad.

Förvaltningen är positiv till förslaget om ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård och ser att det kan skapa långsiktiga förutsättningar. Förvaltningen vill lyfta fram de svårigheter som kan uppstå eftersom hälso- och sjukvården inte har gemensamma journalsystem samt att sekretessen som föreligger mellan vissa vårdinstanser.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Norrmalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 24 september 2020 följande.

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 augusti 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig bakom utredningen i sin helhet. Utredningen beskriver ett flertal åtgärder för att stärka den lokala vården för att uppnå en god hälsa på lika villkor. Förvaltningen instämmer i att åtgärderna kommer att bidra till en mer jämlik hälsa oavsett var i landet den enskilde individen bor. Förslag som förvaltningen vill lämna är att individens roll skulle kunna framhållas ytterligare genom att inkludera patienternas synsätt gällande

vikten av samverkan och dialog. Att förbättra den nationella uppföljningen av hälso- och sjukvården ser förvaltningen som en positiv utveckling. Förvaltningen känner dock viss oro över att ett nytt system för uppföljning och datainsamling skulle kunna innebära ett merarbete för den redan hårt belastade kommunala hälso- och sjukvården, vilket skulle kunna ta tid från patientgruppen.

Förvaltningen har observerat att utredningen föreslår att regeringen vidare utreder frågan om en obligatorisk skyldighet för kommunerna att ha funktionen medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR), vilket förvaltningen ser som positivt. Funktionen är redan etablerad i Stockholms stad. Förvaltningen delar utredningens uppfattning om att den kommunala hälso- och sjukvården är i behov av kompetens och praktiska förutsättningar för att klara sitt uppdrag, men vill särskilt lyfta fram svårigheten i att behålla och upprätthålla kompetens. Förvaltningen vill vidare uppmärksamma utredningen på att Stockholms stad inte har kommunal hemsjukvård, vilket ytterligare förstärker vikten av att ha en fungerande och strukturerad samverkan mellan kommunen och regionen.

Utredningen föreslår även att kunskapsstöd i högre utsträckning än i dag utformas med utgångspunkt i den kommunala hälso- och sjukvårdens behov, vilket förvaltningen är positiv till. Förvaltningen anser att utredningen skulle kunna betona att den kommunala hälso- och sjukvårdens behov, idéer och förutsättningar är centrala utgångspunkter för utvecklingen av kunskapsstöd. Vidare önskar förvaltningen att utredningen skulle kunna lyfta svårigheten i att den kommunala hälso- och sjukvården inte delar journalsystem med regionens hälso- och sjukvård, samt att det föreligger sekretess mellan systemen. Detta försvårar arbetet med att ha individen i centrum och ställer höga krav på samverkan med regionen.

Reservationer m.m.

Äldrenämnden

Särskilt uttalande gjordes av Kerstin Thelander m.fl. (V) enligt följande.

Utredningen består, med sitt uppdrag att lämna förslag på en funktion för en samlad uppföljning av hälso- och sjukvården, av en omfattande genomgång av befintliga myndighetsstrukturer. Förutsättningarna för att kunna arbeta kunskapsbaserat lokalt i regioner och kommuner förväntas genom att staten fortsätter att utveckla sitt stöd och även genom att lägga mer fokus på den kommunala hälso- och sjukvården. Vi stöder Äldreförvaltningens syn på vikten av att organisera fungerande samverkansformer mellan kommunerna i Stockholms län och Region Stockholm och att verksamhetsuppföljningarna inom äldreomsorgen behöver analyseras och planeras med fokus på hur kunskapsbaserad vård kan utvecklas och upprätthållas.

Vi anser att utredningen tar upp andra viktiga utvecklingsområden och problem giltiga för stadens Äldreomsorg och Socialtjänst.

I staden har utveckling skett mot alltfler äldre med äldreomsorgs- och sjukvårdsinsatser i eget boende. På särskilda boenden finns de sjukaste och sköraste i samhället. För att kunna arbeta patientsäkerhet och kunskapsbaserat inom den hälso- och sjukvård som bedrivs i eget boende och på särskilda boende måste de praktiska förutsättningarna ges för att förstärka den grundläggande kompetensförsörjningen och för kontinuerlig kompetensutveckling. Det är av stor vikt att baskompetensen för hemtjänstpersonal höjs, då det i allt större omfattning sker delegering av hälso- och sjukvårdsinsatser till personal som saknar kvalificerad medicinsk kompetens. Vidare försvårar hög personalomsättning kompetensuppbyggnad. Staden måste även för att bli en attraktiv arbetsgivare prioritera personalkontinuitet och en kultur med kunskap och lärande.

Rapportering till Äldrenämnden från pandemin har inte omfattat läkarvården på de särskilda boenden och utredningen tar också upp att det inte bedrivs uppföljning av den kommunala hälso- och sjukvården i samma utsträckning som för den vård som bedrivs av regionerna. Detta kan innebära att brister i kvalitet och patientsäkerhet inte blir uppmärksammade, Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) är en av de viktigaste funktionerna inom kommunerna för ett starkt lokalt förbättringsarbete. En funktion som behöver både adekvata förutsättningar och ett väl utvecklat samarbete med läkare i regionen. Utredningen tar upp att praktisknära forskning inom den kommunala hälso- och sjukvården behöver stärkas och för stadens del behöver intresse för arbete inom akademiska noder stödjas.

Värt att notera är utredningens påpekande att det saknas en tung chefsposition med hälso- och sjukvårdskompetens i den kommunala tjänstemannaorganisationen som ansvarar för de kommunala hälso- och sjukvårdsfrågorna. Det innebär också att kommunala hälso- och sjukvården i praktiken i flera fall och i flera forum företräds av socialchefer eller andra chefer som inte har hälso- och sjukvårdskompetens som sin primära kompetens. Detta medför en risk att beslutsunderlag i hälso- och sjukvårdsrelaterade frågor inte blir optimala.